

factoz qui verecūdiā postpo-
nētes virtutib; infudarūt. nā
heb. xi. hīc moyses grādis fa-
ctus negauit se esse filium filie
pharaonis. vult enim magis
affligi cū populo dei q̄ tēporal'
pcc̄i habere iocūditatem. **Bu-**
sana magis vult mori turpi-
ter q̄ puitatē mīrīmōmalē per-
dere dan. xiiij. **Itē act. v.** Ibant
ap̄li gaudētes a v̄spectu v̄siliij
qm̄ digni habiti sunt cōtume-
liā p nomine ih̄u pati. **Tercō**
pōtēradum est q̄ malū a stul-
tū sit dimittere opera bō ex ve-
recūdia. nā tales faciūt sicut
vir q̄ ppter latratū caniculi ca-
strū nō defendit; **Sic** equus
qui trūcum vmbrosū formi-
daret. **Et** sicut vidētes recti et
sani irrisionē cecoz curuozū
et leprosoz et iudicia eoz fal-
sa curare nō debēt. p̄ nihilo ei
irrisiones curāde sūt taliū. Quo
cōtra leuit. xxvi. 32. Terrebit
eos sonitus folij v̄lātis. Quā-
to valet v̄sidiāre erubescētā
quā in futuro sustinebūt bona
facere erubescētes luc. ix. Qui
me erubueit et meos sermonez
et c. **Quinto** sexto et septimo. va-
let cōsiderare tres radices wre-
cūdie male et illas extirpare
Prima radix est amor placen-
di mūdo. **Sen.** de fines timere
si sperare de heis. **Item** nōdum
felicis si non turba deridet te

math. v. **S**ū estis cū maledi-
xerint vob̄ hoīnes. **S**ecunda
elongacō dei ab aia q̄ si p̄ns
esset multū diceret quis illud
p̄s. **S**i ābulauero in medio
vmbre mortis nō timebo mala
qm̄ tu mecū es dñe. alias time-
ret **F**iguā huius ē in petro q̄ cri-
stū sequens a longe ter nega-
uit ex timore et verecūdia **T**er-
tia causa est auāditas honois
trāsitorij qui cū a falsis attri-
buitur facili' pditur. et ap̄d
neminē v̄lter honoz habetur
Si inquit ap̄lus hoībus pla-
cerē xp̄i seruus non essem

Capitulū. xxij.

Quia igitur supbie vi-
tū causat inobediētā
et p̄ceptoz transgres-
sionem atq; contēptū. **I**dcir-
co decimo septio tria p̄cipa-
liter de huiusmodi p̄ nunc sunt
vidēda. **P**rimo quibus ex
precepto sit obediēdū. **S**ecu-
do quid sit contēptus et q̄n mō-
le p̄cc̄m **T**ercō de inobediētā
q̄n sit mōrle p̄cc̄atū. **Q**uātum
ad. i. dubitatur an subditus te-
neatur prelati suis in oībus
obedire. 1. th. 2. 2. q. Ciiij. ar.
4. **O**bediens mouetur ad im-
perū precipiētis quadam ne-
cessitate iustitie. p̄t aut contē-
gere ex duob; q̄ subditus nō
teneatur superiori suo in oībz
obedire. vno mō ppter p̄ceptū

maioris ut dicitur ro. xii. sup
illud qui potestati resistit dei or
dinaconi resistit. qui resistunt
ip̄i sibi dānacōem acquirunt
vbi glō. aug. **S**i q̄d iusserit
imperator nūquid faciendū ē
si cōtra p̄consulem iubeat. rur
sum si q̄d ip̄e pro cōsul iubeat
et aliud imperator. nūquid du
bitatur illo cōtemp̄to isti ē ser
uēdū. ergo si aliud imperator
aliud deus iubeat. illo cōtēpto
obtēprādum est deo **Ray.** ad
dit **S**i tam dubitat subditus
vtrū id quod p̄cipitur sit cōtra
deū vel nō debet obedire nisi es
set tale q̄d in quo nullo modo
esset excusabilis ignorātia. pu
ta contra articulū fidei. p̄cepta
vel prohibicōes. vel gn̄ale sta
tutū ecclesie **A**lias bonū sine q̄
pōt esse sal⁹ debet dimittere in
ter dū p̄pter bonum obediētie
Alio modo dicit th̄o. nō te
netur inferior suo sup̄iori obe
dire si ei aliq̄d p̄cipiat in quo
ei nō subditur. dicit enim **Be**
neca. iij. li. de beneficijs Errat si
quis estiat seruitutē in totum
hōiem descendē pars eius me
lior excepta ē. corpa obnoxia
sunt et ascripta dñis. mēs qui
dē est sui. iuis. et ideo in hīs que
pertinent ad interiorē motum
voluntatis homo non tenetur
hōimi obedire sed in hīs que
exteri⁹ per corpus sunt agēda

In quib⁹ tñ scō; ea que ad na
tura corpis pertinet hō hōi obe
dire nō tētur s̄ soli deo. q̄ oēs
hōies natura sūt pares. puta i
hīs q̄ p̄tinent ad corpis sustē
tacōe; et plis generacōne; vñ
nō tenētur nec sui dñis nec fi
lij parentib⁹ obedire de matri
monio cōtrahēdo vel virginita
te seruāda. aut aliquo alio hu
mōi. **S**i in hīs q̄ pertinet ad
disp̄sacōe; vel disp̄sicōe; actu
um et rerū hūanarū tenetur s̄b
ditus suo sup̄iori obedire s̄m
racōem sup̄ioritatis **S**ic milo
duci exercitus in hīs q̄ p̄tinet
ad bellū. seru⁹ dño in hīs q̄ p̄
tinet ad hūilia opa exequenda
fili⁹ p̄ri in hīs q̄ p̄tinet ad di
sciplinā vite et curā domesticā
et sic de alijs. **V**lricus in sūma
addit layci nō tenētur p̄latis
ecclesiasticis obedire nisi in hīs
ad quorū obſuatiā se i baptis
mo obligauerūt sc̄; ut teneāt
vrā fidē cū opib⁹ q̄b⁹ abrenūti
auerūt dyabolo et omnib⁹ pō
pis eius. **C**lerici aut tenentur
eis obedire in hīs que p̄tinent
ad officiū clericale. **D**ubita
tur. **iij. vtz** religiosus teneatur
in omnibus p̄lato suo obedire
Rñho sc̄dm th̄o. vbi supra. **E**t
petrū de thar. super. **ij. dis. vlti**
ma q̄ triplex est obediēcia.
Prima sufficiens ad salutem seu
necessitatem qua scilicet; obedit

q̄s in h̄is ad q̄ obligatur. ob
 ligatur aut̄ religiosus et ad il
 la solum obedire tenetur q̄ pos
 sunt ad regulare obseruacōem
 pertinere ut sunt p̄missa et illa
 sine quibz religionis p̄fessio
 nō seruaretur. ut mutua ob se
 quia et officia et huiusmodi. Et
 in h̄is prelato suo obedire ē
 necessitatis. **S**ecūda ē obediē
 tia perfecta que obedit in oibz
 licitis si illa nō ē necessitatis ideo
 b̄r̄n. li. de disp̄. et precep. dic̄.
Subdit̄ nec cit̄ p̄missa ē
 inhibēdo nec ultra p̄missum
 cogendus per legem obedire
Tertia obediētia ē indiscreta
 que in illicitis obedit. **D**u
 bitatur. in. v. et religiosus te
 neatur obedire prelato suo in
 h̄is que sūt cōtra regulā. **R**e. fm
 p̄. de thar. in quodli. **E**oz q̄
 religioso a p̄lato suo inūgun
 tur tria sūt genera. **Q**uedā sūt
 fm regulā. ut ea q̄ in regulacō
 tinētur et ea que ad illoz debi
 tam obseruātiā expediūt vel
 requirūtur. **I**n h̄is nō est du
 bium q̄n̄ abbati p̄cipiēti tenea
 tur mōchus obedire nisi excu
 setur racōnabili imp̄dimēto
Alia sunt p̄ter regulā; ut que
 nec ibi tinētur nec ad illa ex
 pediūt v̄l ordinātur ut leuare
 festucā. **E**t de h̄is est v̄rioz et
 cōmuniō opimo q̄ in leuicō
 bus q̄ sit regula tenetur obe

dire. si nō in ḡuicōibz. **Q**ue aut̄
 oino preter regulā sūt in h̄is
 nō tenet̄ obedire. q̄ nō tene
 tur nisi q̄ntum se obligauit
 sua p̄fessioe perfecta t̄n̄ obe
 diētia etiā in h̄is obedit. **A**lia
 sunt cōtra regulā; ut quoz op
 posita ibi p̄cipiuntur vel pro
 hibētur. de h̄is distinguēdū
 est. q̄ quedam sūt in quibz p̄
 latus p̄t disp̄sare. quedā in
 quibz non p̄t eo q̄ regula l̄
 cōstitutō prohibet. **A**ut ergo
 certū est religioso q̄ prelatū
 in tali casu in quo p̄cipit non
 p̄t disp̄sare. et tūc non debet
 obedire. **A**ut certū est q̄ p̄t
 et tūc debet obedire. **A**ut du
 bium est an possit et tūc racōe
 dubij dico simpliciter q̄ tene
 tur obedire. **I**te de p̄. **I**n du
 b̄is enī obediendo alteri pre
 ferri superiori quis multiplici
 ter excusatur. **P**rimo sc̄d̄ ray.
 in sūma. **S**ubdit̄ qui mouet
 bellū d̄no suo sibi mandante
Qū enī s̄bditus probabilit̄
 dubitat an d̄ns habeat iustū
 bellum excusatur ibi s̄bditus
 p̄pter bonum obediētie. licet
 forte peccet d̄ns cōtra deum ma
 la p̄cipiēdo. v̄nde auḡ. li. con
 tra manichū. **V**iz iustus si for
 te s̄b rege sacrilego militet re
 cte p̄t illo iubēte militare vel
 bellare si q̄d iubetur vel nō eē
 cōtra p̄ceptū dei certū est v̄l

Primum**Preceptum**

utrum sit certum non est. ita ut
 fortasse reum faciat iniquitas
 imperandi. Innocentem autem mi-
 litem ostendat ordo sive di. **S**
 intellige secundum will. quando du-
 bitat miles an assint conditiones
 requisite ad bellum iustum videlicet
 persona. res. causa. animus. et au-
 toritas. **I**tem secundum hostien. in-
 tellige probabiliter dubitante
 quando inquitur quod tum potuit
 et periciores consuluit et semper
 dubius remansit. ne in conscientia
 sit affectator ignorantie. unde
 in rebus dubiis homo pro illu-
 natione sui laborare debet ut docet
 aug. libro. lxxxiij. questionum
Et habet di. xxxviij. finali di-
 ces. Non omnis ignorans immu-
 nis est a pena. ille enim ignorans
 potest excusari a pena qui quod
 disceret non inuenit. Illis autem ig-
 nosci hoc non poterit qui habentes
 a quo discerent operam non
 dederunt. **S**ecundo excusat du-
 bium aliqualem in reddendo debi-
 tum in matrimonio in casu quo
 mulier crederet primum virum
 defunctum et iam alium duxit. et nunc
 audit primum virum vivere. **N**am
 ut th. dicit. q. lrali. sup. iij. di.
 xxxviij. **S**i post secundum con-
 tractu oritur aliqua dubitatio
 de vita prioris viri ex aliqua cau-
 sa que certitudinem facere pos-
 sit nec reddere debet nec exige-
 re debitum. **S**i autem causa il-

Capitulum

xxii.

la faciat probabilem dubitationem
 debet reddere sed non exigere
Si autem sit levis suspicio potest
 utrumque licite facere. quia debet
 illam causam potest abicere quod per
 hoc conscientiam fore: **H**ec th.
Tercio excusatur in dubio etiam
 ubi superioris non arceat manda-
 tum ut in scrupulosis et timora-
 tis dictum est super primo precepto
 de regula tertia peccati mortalis.
Item. iij. precepto de sacramento eu-
 charistie et de accedentibus cum remor-
 su peccati. **Q**uarto excusantur in
 dubiis obediendo religioso eo
 modo quod dictum est nunc. iij. dubio
Quinto excusat quis possessor ali-
 cuius rei quam credidit bonae fidei fu-
 isse suam eo quod habet continuationem et pos-
 sessionis bonae fidei iusto titulo et
 res prescriptibile; ibi esse credidit
 et sic prescriptio habere locum
 credit licet iam incipiat ex aliquo
 motu dubitare an res sit sua
 dicit enim hostien. quod talis adhuc
 dicitur habere bonam fidem et
 utetur fructibus et sic prescribit
 debet tamen ab aliis inquirere verita-
 tem ut sic ad eam perveniat et illa pro-
 bat per iura canonica et civilia **I**dem
 dicit. bern. i. glo. ext. de rescrip-
 sup. c. **Q**uoniam omne **I**dem innoc. i. glo.
 ibidem. **D**ubitatur. iij. quo in
 dubiis quis sibi rectam conscientiam
 debeat fore **R**es. sed; iohannem
 de tabaco li. de consolatione th. lo-
 gie. xiiij. c. viij. i. dubiis inquit

bonorum viroꝝ vita alijs viuē
di debet esse regula. Est igitur
respiciēdū ad facta bonorum
viroꝝ et discretorum. Et si plu
res tales velut in pluribus ca
su tali eis occurrēt sic vel sic
se habere inuenies aut estima
cōne tua iudicares tūc et tu si
militate agere nō formides hoc
ille Ad idē Cancell. parisiē.
de gersona tractatu de vita aie
lectioe sexta sic dicēs **B**en era
le damus documentū. credere
sc; facilliter sapientum et bonoꝝ
iudicio et extra eorū cōmunes se
tentias nō leuiter sibi met for
re scrupulos anxios et timidos
Falloꝝ si nō iube; sapiens Fili
ne imitais prudentie tue **E**t rur
sus. **N**oli trasgredi terminos
quos posuerūt p̄res tui hoc p̄
cipue necariū ē apud religio
sos respectu superiorū suorū hoc
etiā apud ignaros dīmarū le
gum hoc ille. **I**dē dicit de iunio
rib; et holoꝝ respectu senten
cie sciōꝝ in quibus vita et do
ctrina in morib; suis concordat
Et causā assignat **Q**uia virtus lo
ge certius arte operatur et iuue
nes passioib; obtenebrāt. p̄
fatis concordat **I**ero. sup illis
p̄u. iij. dicēs **R**e imitais pru
dentie tue. prudentie sue inq̄t in
mitatur q̄ ea q̄ sibi agenda vel
dicēda vidētur patrū decretis
et ip̄omit. **¶** Quo ad. ij. prima

pale de cōtemptu q̄d sit et q̄n
mōre p̄ccm. **R.** Cancell. de vi
ta aie lectione. v. vbi sic dicit
Cōsulū sūm a; dñi Anthonio
dorē vbi loq̄tur de cōtemptu
et dicit q̄ cōtemptus est app̄cia
ri rem min⁹ iusto. **A**lio mō est
rem negligere et de ea nō cuā
re ut dū p̄ccās habet circūstā
tias retrahētes sed eas nō cuāt
aduertere. claudit q̄ oculum
quodā mō et vertit tergū ad
eas. **T**ercō mō est irasci rei tā
q̄ vili et eam asp̄nari. p̄mū est
malū. secundū p̄ius. tertium
p̄ssimū. dicam⁹ ergo q̄ in om̄i
p̄ccō etiā veniali cōmittatur cō
tēptus dei **P**rimo mō vere vel
interp̄ratue **S**ecund⁹ cōtēp
tus interuenire p̄t tā in mor̄
li q̄m solo veniali. **T**ert⁹ con
tēptus circa deū precipientē
et erga p̄latum suum inq̄tum
prelatus est. non vidz vnq̄
heicū de lib̄racōe cōpleta abs
q̄ p̄ccō mor̄li. et hoc v̄catur
p̄prie cōtēptus **N**ihilominus
aduertēdū est diligenter. q̄
refert plurimū dicere aliquis
fieri ex cōtēptu. et aliq̄d esse cū
cōtēptu. **S**icut refert aliq̄d fi
eri ignorāter. et aliq̄d ex ig
norātia. **D**icitur quippe heic ex
cōtēptu. q̄n cōtēptus ē p̄n
cipalis causa talis actiois sic
quillo nō existēte nō fier; actō
ita quis opatur ex ignorācia

quoniam illa non existente nullo modo fieret illud quod fit. proueit autem actus nonnunquam cum contemptu vere vel interpretatiue non tamen ex contemptu. quod contemptus non est in causa sed vel infirmitas. aut debilitas. aut ignorantia. aut affectio viciosa. aut libidiosa dicitur. **S**icut peccat aliquis quoniam ignoranter. ita tamen quod non minus operaretur quod operatur si illud cognosceret. propterea palam est ignorantiam tunc non esse causam agentem sed circumstantiam. **Q**uoadmodum modum contingit in subditis qui dicunt se scandalisari de factis superiorum quos tamen ab actibus malis non coopererunt; scandalum cessat a platorum vita bona sed ita sibi blandiuntur et super alios querunt excusationes in peccatis.

h **E**x hijs omnibus non videtur regula generalis posse sumi de distinctioe inter mortale et veniale penes hoc quod est esse vel non esse ex contemptu. **Q**uia si capiatur contemptus primo modo non est necesse omnem actum factum ex contemptu esse mortale. dum scilicet deus aut platus appetitur minus iusto. solum veniale et ex contemptu tali mentitur aliquis. aut oculo se iocatur. vel lente resistit primis motibus. **S**icut ex secundo contemptu potest eueire quod ius non ita leuiter et frequenter demeretur qui puenit deliberate deliberatione completa ex tercio con-

temptu ut mihi videtur est secundum mortale. hoc enim fit quoniam peccans attendit ad precipientem et ad preceptum eius licitum siue deo sit siue prelatus et propter vilipensionem et aspersionem precipientis suique precepti assurgit effrenate ad actum talem faciendum vel obmittendum. alioquin non facturus vel non obmissurus hoc proprie est agere ex contemptu tanquam si dicat ut aliqui. **E**go in despectum vestri et quia sic precipitis agam oppositum. hoc cancel. parisiensis de gerlo. **A**d idem est thomas. ut super precepto. i. de superbia. **S**atis etiam concordare videtur habere et super li. ostitum conu. ubi addit quod maioritas et minoritas contemptus insurgit ex multis. **A**liquando ex magnitudine rei contempte. aliquando ex numero contemptorum. aliquando ex contemnentis magis debita subiectione. aliquando ex actus intentione. aliquando ex frequentia. aliquando ex obstinatione. aliquando ex contemnentis modicitate. **E**st autem differentia inter negligentiam et contemptum secundum beatum bernardum. quod negligentia est languor mercede. sed contemptus est tumor superbie. **Q**uo ad .iij. principale quale sit peccatum inobediencia. **R**endet vlticus li. vi. tractatu. iij. **I**nobediencia exhibita plato non est in se mortale peccatum nisi sit contra preceptum eius.

Secundum Preceptum

Quia ipse platus ideo manda-
tum temperat. quod non vult seditu
p quilibet leui ca exponere disci-
mini morali pccati. Dixim? aut
scdm se quod ex aio non obedien-
tis simpliciter mandato pot hoc
fieri morale pccatum scilicet cum hoc fa-
cit ex tali oceptu auctoritatis
plati quod intendit ei non obedire
etiam si pccat; id quod mandat

Sequitur secundum pre-
ceptum Capitulum primum

Receptum secundum
est Non assumes no-
men dei tui iuratum
Non enim habebit
deus innotem qui assumpsit nom-
a eius frustra. Circa quod ponit
tur quinque capitula. Primum
est de intellectu verborum huius pre-
cepti generalia de iuramento
licito. Alia vero erunt de modis
hoc preceptum transgrediendi
b **Q**antum ad primum non dicitur
scdm thomam 2. 2. q. Cxij. Et scdm
alexandrum de halim suo. iij. dis.
• xxvij. quod non est intelligendum
hoc preceptum solum de hoc nomine
deus: quod illud non sit iuratum
assumendum. si est intelligendum
de omni nomine per quod rationa-
li menti deus innotescit. sicut sunt
illa nomina. creator. et deceptor
gubnator mundi et similia. non
enim differt per quodcumque nome-

Capitulum Primum

dei periurium committatur. non omnibus
quippe dei debetur reuerentia
ex parte rei significate que est
vna non autem ex parte vocum ideo
dicitur in singulari non assuet
nomen dei tui iuratum. **S**e-
cundo notandum quod ibi non pro-
hibetur omnis assumptio diui-
ni nominis. quod illa potest multis
modis benefici ut in orationibus
dei laudibus. et benedictionibus
ecclesie ac exorismis et in sermo-
nibus. nec prohibetur hic omni-
iuratio per nomen dei. quod illa potest
etiam multis modis benefici
Sed hic proprie prohibetur va-
na assumptio diuini nominis que
fieri potest vana scilicet thomam. vbi pri-
us dupliciter. Vno modo scdm
seipsum scilicet quod non habet firmitatem
veritatis ut quando quis falsum
iurat que iuratio est hic prohibi-
ta et principaliter est periurium
et peccatum mortale ut dicitur. Et
hoc voluit glossa. 1. exod. xx. sup
hoc precepto. que dicit non as-
sumes scilicet iuratio per nichilo. **S**e-
cunda est deuterio v. Non assu-
mes scilicet iuratio per re que non est
Secundo dicitur assumptio di-
uini nominis vana ex parte iuran-
tis. ut quando quis iurat verum et tamen
ex leuitate et sine iudicio discre-
tionis et tunc licet non sit semp-
peccatum mortale. est tamen semp-
et disponit ad lapsum et periurium
Tercio non dicitur quod dei nomen